

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:

szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSEG:

Városi közlevéltár (városház.
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vál-
lalat irodája. Ide küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ AKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Építsünk gyárakat és ipari vállalatokat.

Debreczen város haladása szembeszökő. Az utolsó huszonöt év öntudatos munkássága új képet adott városunknak. És ez a kép annál értékesebb, mert festésében a színeket és a tudást nem valami véletlen adta, hanem az időszaki városvezetők bölcsesége és polgártársaink áldozatkészsége.

Mert ami állami intézmény van nálunk, azt bevallhatjuk, hogy drága pénzen szereztük meg. De meghoztuk sokszor a legmesszebbmenő áldozatokat, hogy a fejlődés örök törvénye elé akadályokat ne gördítsünk. Nagy beruházásokat szavaztunk meg, súlyos terheket vettünk vállainkra, erős vidéki központot kívánván teremteni, ipari, kereskedelmi, közgazdasági, kulturális és emberbaráti alkotásainkkal polgáraink jólétét biztosítani, nem feledkezve meg a gyors és igazságos közigazgatás feltételeinek beszerzéséről sem.

Mindezen munkánk mellett, melyben a nagy közönség lelkiismeretesen és a lelkéhez, gondolkodásához nőtt áldozatkészséggel támogatta városunkat, egy dologról megfeledeztünk, vagy legalább is nem foglalkoztunk vele oly mértékben, mint egyéb alkotásunkkal. Elhanyagoltuk a magyar ipar fejlesztését. Ez a megjegyzésünk a hivatalos várost nem érinti, mert a városok másutt sem alapítanak ipari vállalatokat, gyárakat a maguk pénztárából, ami azonban nem volna felesleges, mert szemmel láthatjuk, hogy például városunk világítási, könyvnyomda vállalata és szeszkereskedése nem csekély hasznot hoz házipénztárunknak.

Ismétlem, hogy eszem ágában sincs a várost belebeszélteni valamelyes gyári vállalat alapításába. Nemcsak azért, mivel a mi kis hasznos vállalatunk is szálla sokak szemében — holott azoknak hasznát a közönség a pótdó csekélyebb kivetésében láthatja, hanem azért is, mivel magam sem tartanám több okból helyesnek, ha a város közigazgatási nagy munkaköre mellett nagyobb befektetést, sok gondot, ellenőrzést és talán kockázatot venne fel programjába.

Hanem azon aztán igazán csodálkozom, hogy nálunk a bank és szövetkezetek alapításán kívül semmiféle nagyobb ipari vállalat nem létesül. És míg a nagyobb-kisebb bankok gombamódra szaporodnak és szinte mesterségesen gyártják a jogtanácsosokat, addig a magyar ipart szolgáló hivatott, a magyar munkás kéznek állandó foglalkozást és megélhetést nyújtó nagyobb ipartelepek és gyárak alapítására senki sem gondol.

Polgárságunknak legnagyobb része valóságosan ráfeküdt a mezőgazdaságra, arra a mezőgazdaságra, mely

minden modern haladástól fél. Épp úgy műveli földjét — kevés kivétellel — mint ötven év előtt. Pénzét olcsó kamatláb mellett elhelyezi a takarékpénztárakba, vagy elzárja a ládafiába, vagy pedig zsebében tartja és börcézik mindaddig, míg tönkre nem megy. Arra azonban, hogy tömörülve, társaságokba verődve ipartelepeket, gyárakat, jövedelmező vállalatokat létesíteni nem gondol. Attól tart, hogy elvész a pénze az üzleti téren. Nem akarja belátni, hogy mily mérhetetlen haszna volna, ha különböző terményeit a helyszínen értékesíthetné és feldolgoztathatná. A földet tartja egyedül megélhetési forrásnak, dacára annak, hogy gazdaságában igen sok bajjal kell küzdeni. Vagyonosodásának, jólétének ellensége a nagy adó, az elemi csapások és a gazda haladásának ezer meg ezer nagyobb-apróbb kerékkötője, míg ha valamelyes gyári vagy nagyobb ipari vállalatokba bocsátkoznák, nemcsak mezőgazdaságát lendítené fel, hanem pénzt okosan kamatoztatná. Kevés a mi népünkben vállalkozási szellem, a reformokat, különösen közgazdasági téren sehogysen igyekszik megvalósítani, ennek aztán nem lehet más eredménye, mint az, hogy a magyar kis- és középbirtokosok felyton cserélik gazdájukat, a gazdaközönség nagy gondok közt él, ugyszólván küzködik és mintegy erőszakkal huzza ki a földből a jövedelmet, nem is említve, hogy a mezőgazdaságban felesleges és az iparban járatlan munkásnép nagy rajokban siet Amerikába, boldogulást keresni. Városunkban igen sok vagyonos polgár lakik. És ennek dacára látunk-e valamelyes üzleti szellemet? Látuk, mint fentebb említettem a bankok és szövetkezetek terén. Tíz-husz pénzes ur összeáll és alapít egy bankot. Ebben csucsosodik ki a vállalkozó szellem. Könnyű munka és nem is jár nagy kockázattal, mert hisz a szegény nép hozsannával üdvözl minden szövetkezetet.

Ha a városunkban parlagon heverő, vagy mondjuk a bankokban gyümölcsöző tengerpénzt ipari vállalatokba helyeznék el vagyonosabb polgáraink, nemcsak a maguk javára dolgoznának, nemcsak közgazdasági forgalmukat emelnék, hanem a mindinkább előtérbe nyomuló szociális kérdések megoldását is előmozdítanák. Ne mondja nekem senki, hogy a magyar ember nem alkalmas az ipari munkára. Ha pedig csakugyan így volna, nevelni kell egy új menzedéket az ipari, gyári munkára. A magyar ember könnyen tanuló, éleseszű, csak meg kell fogni a kezét és a boldogulás útjára kell vezetni. Nekünk csak az a bajunk, hogy vagy földmivesek, vagy urak akarunk lenni. A *maradiság és az urhatnámság* veszedelmes szövetséget kötöttek ellenünk. Pedig a mai viszonyok közepett alig van megelegetőbb ember egy szakmáját jól értő, szorgalmasan dolgozó iparosnál; örömmel láthatjuk ezt az igazságot azon keveseknél is, akik városunkban nagyobb

vállalatok élén állanak, vagy ezen vállalatok keretében dolgoznak.

Városunkban sikerrel lehetne alapítani egyes iparvállalatokat, gyárakat. Bizonyára jól prosperálna egy gyufagyár; jó üzemre lehetne kihatása egy tükörgyárnak, melyhez kevés befektetés kell. A most alakulásban levő gőzfűrésztelep már egy lépést jelent ezen a téren.

Kövessük e tekintetben a vidéki nagyobb városokat. Pozsony sz. kir. város legutóbb tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlésben a letelepedő iparvállalatoknak kedvezményeket engedélyezett, tekintet nélkül arra, hogy a jelentkező vállalat városi, vagy magántelken épít gyárat.

Ezen kedvezmények a következők: Akciz-mentesség a gyári építkezések céljaira szolgáló téglá tekintetében, továbbá önköltségen való átengedése a gyárépítési célokra szükségelt kőanyagoknak és kavicsoknak a városi kőbányáktól; aztán gyári és motorikus célokra szolgáló légszuszék és villamos áramnak a nappali fogyasztásra önköltségen való szállítása. Kimondotta a közgyűlés, hogy az eladott telekhez vezető kocsi- és gyalogutakat, valamint a csatornázási, világítási és vízvezetési vezetékeket a telek megvétele után azonnal elkészítteti és jókarban fenntartja s felhatalmazza a bizottságot, hogy a vevőket ez iránt a telkek eladásának kötelezőleg biztosíthassa. Kimondotta végül a munkásházak létesítésének szükséges voltát és ipari reformjainak keresztülvitelére felkéri a kormány és a magyar gyárparosok országos szövetségét.

Sapientisat! Ha Pozsony, amelynek közköltője nagyobb, mint a mienk, ha a régi koronázási város, melynek bizony polgárai vagyon tekintetében messze állanak a mi kövér tárcájú polgárainktól, a fenti módon akarják a gyárparat megteremteni, miért maradnánk éppen csak mi hátra? Sokkal több eszköz áll a mi rendelkezésünkre, így tehát csak akarat, vállalkozási kedv kell, hogy mi is kilépjünk az abderiták birodalmából.

Fel tehát a munkára, mert aki későn kel, elalussza a jövőt...

Koncz Ákos.

Küzdelem egy nemzeti veszedelem ellen.

Magyarország nem fizethet annyi munkabért és nem adhat annyi fizetést senkinek, mint amennyit a vagyonos külföld és különösen Amerika adhat. Hazánk földjét századokon keresztül dulta és pusztította az ellenség. Még ma is az osztrák katonai hatalom tartja erőnket lekötve.

Lerongyoltak, szegények, árvák és elhagyatottak vagyunk.

Azok, akik ellenségeinkkel játszanak össze, akik, midőn felszabadulásunkért küzködünk, mindig hátul állnak és hátulról támadnak bennünket, most szegény népünket ingerlik ellenünk.

Látod, Amerikában milyen jó dolga van a népnek! Ausztriában is, külföldön is mindenütt nagyobb a fizetés, nagyobb a jólét! Hajrá tehát, követelj te is mindent, ami külföldön van. És ha nem adják meg, eredj ki Amerikába!

És a tudatlan nép megfogadja a tanácsot. A kerítők szavának felül, itthagya ezt az országot, ahová ezután százezerszámra tódulnak be helyettük a galíciai piszkos bevándorlók. Egy új honfoglalás készül itt. A magyarokat kiszállítják a hazaáruló izgatók és ágensek, az idegen elemet pedig becsődítik a kivándorló magyar elem helyébe.

Magyarország, mint firma, lassanként megszűnik és lesz itt egy újabb galíciai tartomány, az osztrák uralomnak egy másik piszkos lerakódóhelye.

Mindenki fölismeri a veszedelmet, ami ezer év óta fennálló magyar hazánkat most fenyegeti. Mormogunk is magunkban valamit és itt-ott meg is indul a kellemetlen téma felett az eszmecsere; de azután marad minden a régiben.

Pedig ugyancsak össze kellene szedni magát az államnak, a társadalomnak és mindenféle faj, nyelv, felekezetű embernek, mert a baj általános és a nemzettest minden rétegét egyaránt megtámadja. Nemzetiségeink is velünk együtt szenvednek a hihetetlen csapás sulya alatt és közösen kellene gondoskodnunk, hogy a bajt elhárítsuk fejünk felől.

Ami csak gyógyszer van, azt mind elő kellene venni. Annyi fizetést és munkabért természetesen nem adhatunk, mint amennyit külföldön adnak. Egyébiránt az a külföldi kivándorlási jólét sem fenéig tejfel ám. Nagyon sokan, százezren és százezren lesznek a kivándorlók közül szerencsétlenek. A nyelv nem ismerés, az éghajlat, klíma, koszt, betegség sokakat megöl. De a halottak, ha gyorsan lovalgolnak is a német példabeszéd szerint, mégsem beszélnek. Nem írnak leveleket és nem csábitanak. Ellenben az a kevesebb szerencsés, aki boldogul, az pénzt küld haza, irkafirkál és példájával még csalogatja is a boldogtalanokat.

Hiszen ha nem birunk itt megélni, akkor kerekedjünk fel valamennyien és alapítsunk új hazát. Válasszunk egy második Árpád vezért és nézzünk ki valahol valami alkalmas területet. De maradjunk együtt, mint nemzet. De hogy a zsidó nemzet példájára szétszórassunk az egész világon és itt is, ott is legyen belőlünk néhány százezer, míg az is el nem pusztul, el nem vész és nyelve ki nem hal, amíg a história azt sem tudja, volt-e valaha magyar nemzet és Magyarország, — no ez az állapot nem lehet vonzó senkire, aki csak egy szemernyre is magyarnak érzi magát.

De mi az ördögnek is vándorolnánk mi ki innen. Ha ezer éven át véres küzdelmeken és viharokon keresztül megtudtuk hazánkat oltalmazni, most veszítsük el ezt a földet alólunk, piszkos agitátorok, handlérozók, gseftelő internacionalisták kedvéért. Szó sincs róla!

Csak ne legyünk tétlenek és ostoba együgyűek és ne ülünk fel örökös obégetásaiknak, hogy ennyire és ennyire nem vagyunk „liberálisok“. Hazánkat és nemzetünket bizony semmiféle liberális szédelgésnek kedvéért el nem veszítjük.

Végre, aki erőnek erejével menni akar, azt vissza nem tarthatjuk, de mindent elkövetünk, hogy senki ne menjen ki közülünk. Hanem igenis menjen ki az, aki itt ingerel, hazudozik, csábit, füt-fát ígér; és ha nem megy ki, menjen be — a kóterbe, mert minden irgalom nélkül véget kell vetni hazánkban a kivándorlásra való csábitásnak és az e körül elkövetett szédelgésnek. Ügynökök, körlevelek, hirdetések meg ne türessenek, amik a szegény tudatlan és hiszékeny népet mobilizálni akarják. Minden ügynökösködés és csábitás eltiltandó és szigorú fogházbüntetéssel sújtandó. A versenytarifákat és hihetetlen olcsó odaszállítást meg kell szüntetni, ellenben a szerencsétlenek visszatérését olcsóvá, sőt lehetőleg ingyenessé kell tenni.

Ne higgyük, hogy az ezen a téren való erélyes intézkedések értéktelenek lesznek. A gseftelésnek és csábitásnak megszüntetésével már nagyon sok visszaélésnek elejét vesszük.

De természetesen minden józanészű ember belátja, hogy ez nem minden. Ez az éremnek csak egyik oldala. A

viszonyok javítása, a gyógyító eszközök egész tömegének igénybevétele szükséges még a cél eléréséhez.

Az egyesek is sokat tehetnek. Papok, tanítók, biztосok, kereskedők, mesterek, a hivatalnoki kar és az intelligencia nagy száma, akinek a keze alatt a nép megfordul, vegye munkába a népet, tanítással, felvilágosítással és szeretettel.

Nem szabad a bajt kicsinyelni. Ahol a ragály már kiütött, vagy ahol még ki nem ütött, egyaránt munkához kell látni. És amennyire csak lehet, segíteni és támogatni kell a népet. Törődni kell a kicsiny egzisztenciák, munkásemberek és családok bajaival. Emberséges bánásmód és szeretet kössön össze velük. Mozdítsuk elő megélhetésüket és boldogulásukat, betegségükben és szerencsétlenségükben támogatassuk őket.

De a közállomány is vegye ki részét a munkából. Az egyesnek erejét sok feladat már túlhaladja. Egészséges, olcsó családi házak építése, kis bérletek létesítése és földvételek sok helyen szükséges a népjólét előmozdításához. Vannak olyan városok és községek, amelyeket a nagy latifundiumok egészen beszorítanak, úgy, hogy a lakosság mozdulni sem bír. Itt a kötött birtokokat föl kell oldani és törvényes aekvivalens mellett annak megfelelő részét át kell a szaporodó lakosság kezeibe bocsátani.

Vármegyék, városok, községek tartsanak gyűléseket, vizsgálják meg jól a bajokat, állapítsák meg az orvoszereket és tegyenek becsületes lépéseket a nép jólétének előmozdítására. Ezek között nem utolsó helyen áll a nép ipari foglalkoztatása sem.

Csakhogynem itt ne botorkázzanak bele abba a témába, amit unalom-unottig hallunk emlegetni: a háziipar terjesztésébe. Háziipar is kell sok helyen, segít ez is sok szegény családon. De végre is mindenki nem fonhat kosarat és nem készíthet sásból papucsot.

Téli ipari foglalkoztatás kell a legtöbb sűrűn lakott helyen. Nagyon sok ipari terméket elő lehet állítani télen. Hiszen például a cukoripar is szezonipar. De mennyi sok ipari produktum van, amit bátran lehetne csak a téli 4—5 hónapban gyártani, amikor sok és olcsó napszám áll rendelkezésre. Nem kell éppen a kézi finomságra alapított iparágakra gondolni, vagy ahol rendkívül nagy a gyári investíció és kamatoztatni kell a tőkét. Van ezenkívül sokféle iparág, amelyet összhangba lehetne hozni a mi közgazdasági viszonyainkkal.

A vármegyék, városok vezetői gondolkodjanak egy keveset és mozgolódjanak. Hiszen a rendkívüli nagy célt csak úgy érzük el, ha megfeszítjük minden erőnket. Most kormányunkban megvan a legjobb szándék, ha most sem bírnak célt érni, akkor igazán csak saját élehetetlenségüket okozhatjuk.

Ne nézzük összetett kezekkel a veszedelmet, az magától meg nem fog szünni. A törvényhozási téren is alkotásokra van szükség, ezeket is valósítsuk meg, mert csak összetett erővel bírjuk legyőzni azt a szörnyetéget, aminek a neve: megsemmisülés.

Képek a jövőből.

Az ország gazdagsága béklyókban fetreng és a politika tehetetlenségével megakadályoz minden oly törekvést, mely a tisztességes polgári munkában, a kenyeret adó produktívításban akar érvényesülni. Ez az ország dolgozni, alkotni akar, várja a munkára, a tevékenységre való alkalmat és ahelyett, hogy kívánsága itthon teljesülne, egyre növekszik

a kivándorlás. Szomorú, de igaz, hogy már-már odajutottunk, hogy azért nem tudunk ipart csinálni, mert nincs elegendő munkaerő.

A ránk köszöntött nagy gazdasági harc Ausztriával ugyyszólván készületlenül talált minket. Már-már úgy volt, hogy a vámterület kérdése végre-valahára megszűnik politikai kérdéssé lenni és átalakul gazdaságivá. Ez lett volna a helyes fordulat, mert ha tisztán gazdasági szempontból tekintjük a dolgot, úgy a vámekülönítés előnye Magyarországra nézve az lenne, hogy a fejletlen magyar ipart a hatalmas osztrák ipar ellen vámokkal meg lehetne védeni, viszont a magyar agrártermékek kivitele Ausztriába megnehezítették osztrák vámok által. Csakhogy az osztrák kormány nagy politikai ügygyé fujta föl a kiegyezést s belevetette a vitába az 1927-ig való kiegyezés gondolatát. A magyar kormány elhárította ugyan az 1927-ig való szerződést, de azért a legkomolyabb formában szó van róla, hogy 1917 után a közbeeső vámok alapján fogunk szerződni Ausztriával. Bár megegyezésre az ősz előtt aligha fog sor kerülni, a gazdasági életre nagyon békítő hatással van a kiegyezés bizonytalan sorsa.

A kiegyezési tárgyalások során igen fontos szerep jutott a hitelpolitikai kérdéseknek. Idetartozik: a fogyasztási adók ügye, a készpénzfizetések fölvétele, illetve a közös jegybank szétválasztása, a közös járadékadósság magyar blokjának konverziója és a magyar papiroknak az osztrák járadékadótól való mentesítése.

Vegyük sorba a nagyjelentőségű kérdéseket. A fogyasztási adóügynek Ausztriától való függetlenítését, illetve a fogyasztási adóvonalnak már 1908-ban való fölállítását a magyar kormány követeli. A függetlenséghez való jogunknak dokumentálásán kívül azért is követeli a fogyasztási adóügy függetlenítését, mert azt akarja, hogy szabad kezet nyerjen a fogyasztási adók fölemelésére.

Ebben a kérdésben az osztrák kormány igen sok nehézséget támaszt, mert nagyon jól tudja, hogy a fogyasztási adók ügyében való önálló rendelkezés kimondása esetén Magyarország megtehetné azt, hogy az osztrák sört és szeszt magasabb fogyasztási adóval terhelné, mint a magyar szeszt és sört. De ha a megadózásnál ki is kötnék az egyforma elbánás elvét, már egyes cikkek fogyasztási adójának egyoldalú fölemelése is károsítaná a másik ország iparát, amely hátrány valóságos kizárást jelentene akkor, ha a két állam egyike a fogyasztási adóköteles cikkek valamelyikét, mondjuk a szeszt, állami monopólium tárgyává tenné.

A két ország jövedelmét igen lényegesen érinti a kérdések gyakorlati megoldása, mert Magyarországnak hozzávetőleges számítás szerint egy évi jövedelme a szeszadóból 82 millió korona, Ausztriának 85 millió korona, a söradóból Magyarországnak 6 millió korona, Ausztriának 77 millió korona, a cukoradóból Magyarországnak 32 millió korona, Ausztriának 100 millió korona, és az ásványolajadóból Magyarországnak 12 millió korona, Ausztriának pedig 19 millió korona a jövedelme. Ebből is látható, hogy itt igen nagy érdekek forognak kockán. Annyi bizonyos, hogy ha a magyar kormány a szabadkezet a belföldön gyártott szesz, sör, cukor és ásványolajra megkapja, akkor aligha fog sor kerülni ez adónemek mérséklésére, sőt ellenkezőleg, el lehetünk készülve azok emelésére, esetleg a szeszmonopólium behozatalára. Valószínű, hogy a kormány a szeszmonopóliumot csupán a szeszkereskedésre és nem a szesztermelésre fogja behozni.

A jegybank kérdése is a közeli jövő egyik érdekes közöppontjának ígérkezik. A jegybank szabadalma az 1910

év végéig tart. A bank kötelezte magát, hogy a szabadsalom lejáratá előtt legalább négy évvel közgyűlésen el fogja határozni, vajjon a megújításért folyamodni kíván-e, vagy sem. Ezt a határozatot tehát legkésőbb a jövő év végéig meg kell hozni. A szabadsalom megújítása iránti kérelmét a banknak legkésőbb az 1908 év végéig, két évvel a szabadsalom lejáratá előtt kell mindkét kormányának benyújtania. Ehez azonban a magyar kormánynak igen kevés köze, mert nekünk föltétlenül megvan a jogunk ahhoz, hogy 1910-re megcsináljuk a magyar nemzeti jegybankot. Ezt a jogunkat nem engedjük elalkudni, már azért sem, mert az Osztrák-Magyar Bank magyarellenés üzletpolitikája kiszámíthatatlan kárára van az országnak. A magyar nemzeti bank felállításához jogunk van már 1908 január 1-én, de mondjuk, hogy önálló bankunk csak 1910 január 1-én kezdené meg működését, akkor a két országnak a jegybankrendszer elkülönítése mellett oly értelmű megállapodást kellene kötnie, hogy a fizetések egymásnak arányban teljesítik. Nagyön természetes dolog, hogy erre nincsen szükség akkor, ha a két állam a készfizetések fölvételét határozza el. A törvényes aranyfizetés azonban elkerülhetetlenül szükséges. De amíg a készfizetések fölvétele törvénybe iktatva nincs, addig pénzügyünket nem tudjuk Ausztriától függetleníteni, sem állami hitelünket megjavítani.

Nem kevésbé lényeges része a kiegyezési tárgyalásoknak az egyesített járadékadósság magyar blokkjának konverziója. Az osztrák kormány mereven ragaszkodik régi álláspontjához, hogy a magyar járulék tőkésítése csakis 4·2 százalék kamatláb alapján történhetik; a magyar kormány a tőkésítést ötszázalékos alapon követelheti. Néhány esztendő előtt, amikor Ausztria az 5·2 százalékon, tényleg 4·2 százalékos egységet járadékadóságát konvertálta, a magyar álláspontnak azt a koncessziót tette, hogy 1400 millió korona összegű járadékot nem konvertált. Ezzel maga is elismerte Magyarországnak azt a jogát, hogy járadékadósságának azt a részét, amely a kamatteher Magyarországra eső részének megfelel, ez utóbbinak van egyedül joga megváltani. A harcot a magyar kormány nemcsak érdemes, de kötelessége is felvenni, mert milliókba megy a játék. A 29.188.000 forint kamatjáradék megváltási összege 4·2 százalékos tőkésítés alapján 700.104.809 forint, míg az ötszázalékos tőkésítés alapján 588.088.040 forint. A különbség tehát nem kevesebb, mint 212.016.769 forint. Ugyancsak fontos része a kiegyezési anyagnak a magyar papiroknak az osztrák járadékadó alól való fölmentése. Ez szintén olyan nagyfontosságú kérdés, hogy érte a magyar kormánytól föl kell vennie a harcot az osztrák kormányval szemben. A dolog úgy áll, hogy az osztrákok a magyar papirokra egy külön adót vetettek ki. A Széll—Körber-féle kiegyezésben ennek az adónak az eltörlésébe már belement Ausztria. Ehez a minimális engedményhez ragaszkodnunk kell, mert amíg a magyar értékeket Ausztriában megadóztatják, addig azok árfolyamát ugyanazon belérték mellett mérsékelten az osztrák papirok árfolyama alá szorítják ugyanakkor, amidőn mi mindenféle osztrák terméknek, sőt az osztrák zálogleveleknek piacainkon teljes vámegyenlőséget, illetve szabad forgalmat biztosítunk, egy kiviteli cikkünk megadóztatását vagyunk kénytelenek eltérni. Ezeket a ferdeségeket és szembeeszkő igaztalanságokat véglegesen és gyökeresen rendezni a közeli jövő feladatai közé tartozik.

E pillanatnyi kérdések megoldásán kívül, egész csomó nagy reform, munka és teendő vár sürgős megoldást és becsületes kielégítést. E tekintetben legfontosabb az adó-reform kérdés. Szinte komikus állapot az, amelyben ez az

ország az adózás szempontjából tepsed. Mindenki érzi és tudja, hogy adórendszerünk éppen megfordítottja a józan és igazságos adózásnak és hogy intézménynyé fejlesztette az adóeltitkolást és hazugságot. A földadó a maga hamis adóalapjával, állami támogatás segítségével vonja el a hozadékot az adó alól, míg a keresetadó a maga lehetetlen adókulcsával valóságos melegágya az adóeltitkolásnak. Ehez a két alaphibához járul aztán az adóközigazgatás bonyolult volta, a kiegészítő adók teljesen elhibázott módszere és az a körülmény, hogy az adórendszer maga az adózó polgárra nézve teljesen áttekinthetetlen és ezért az adózók százezrei az állami teherviselés labirintusában magukat ki sem ismerhetik. Egyszerűbb, igazságosabb és egyúttal a kor demokratikus és szociális követelményeinek megfelelőbb adórendszer követelése kell, hogy a közel jövő gazdasági politikájának egyik programpontja legyen. Az ország gazdasági fejlődéséhez föltétlenül szükséges továbbá egy csomó közigazgatási és igazságügyi reform. Így rendkívül sürgős az új ipartörvény. Nem kevésbé fontos a kereskedelmi törvény revíziója, a szövetkezeti ügyek és a hitelnyújtásnak alapos rendezése. Elodázhatatlanul sürgős a biztosítási ügy modern szabályozása. A külföldi biztosítók garázdálkoásának gátat kell vetni és a biztosító közönséget a jogos védelemben kell részesíteni.

Nem kisebb feladatok várnak a közlekedési politikára. Alaposan revideálni kell az összes tarifa-kedvezményeket és sürgősen keresztül kell vinni az Államvasutak reformját; okos s liberális vasuti politikára van szükség, mely a forgalmat és kereskedelmet szolgálja. Szükséges, hogy a vasuti politika leltárában található számos tarifális helytelenség kiküszöböltessék, de különösen azoknak a ferdeségeknek a megszüntetése, amelyek termékeinket egyenesen az osztrák közvetítő kereskedelem kezére játsszák, amelyek nagyrészt okozói annak a szégyenteljes állapotnak, hogy a magyar föld mezőgazdasági termékeit nem vagyunk képesek magunk közvetlenül a vámkülföldi piacokra eljuttatni. A sürgős megoldásra váró feladatok ezzel koránt sincsenek ki-merítve, mert a mezőgazdaság, az ipar, a kereskedelem és a hajózás körébe vágó teendők egész sorozatát kell megvalósítani, hogy a magunk lábán tudjunk járni. Késlekedésre nincs időnk. Sürgősen lássunk munkához, mert a világ összes államai fejlődnek és előrehaladnak, csak mi maradunk vissza. Ha nem fogunk teljes erővel munkához látni, igen könnyen magesik, hogy egy nagy gazdasági válság elsöpör bennünket.

Az itt felsoroltakból is kiolvasható, hogy még nagy munka van hátra, ha azt akarjuk, hogy gazdasági téren is fölvehessük a harcot legnagyobb ellenségünkkel: Ausztriával. A jövődöbe vetett bizalom lehet egyetlen reményeségünk, hogy a megvívandó nagy küzdelemben becsületesen megálljuk a helyünket. A küzdelmet tovább kell folytatnunk, hogy elérhessük azt, ami most ábránd: a gazdasági függetlenséget, mely egyetlen útja az ország boldogulásának.

Miklós Andor.

A városi muzeum gyarapodása.

Kabai, nánási s egyéb régiségek a városi muzeumban. A debreceni városi muzeum az elmúlt hónapban élénk tevékenységet fejtett ki a gyarapodás érdekében. Az agitáció egyik módja volt az, hogy a muzeumi bizottság Hajdu vármegyétől s a vármegye néhány városától és nagyobb községétől, az esetleg náluk lévő régiségeknek, néprajzi tárgyaknak akár ajándékol, akár letétül átalenge-

dését kérte. A megkereséseknek már eddig is szép eredménye van. Amint alább látni fogjuk, több tárgyat kaptunk Kabáról: becses hajdu-ereklyét Mánásról. Hajdu vármegye is ide ígérte a levéltárban őrizett egyeki őskori leleteket. Így válnak közkincsé az eddig rejtve tartogatott muzeális tárgyak. Legutolsó kimutatásunk febr. 23-ika óta, március 24-ig egyébként is örvendetesen gyarapodott muzeumunk, magánosok ajándékai és vételek által. Ajándékoztak ugyanis: I. Régiségeket: Benedekfalvi Detrich Miklós Sasson talált bronzkori tálát s népvándorláskori fazekat. Löfkovics Arthur diszpuskát s 2 kovás pisztolyt. Hécei Szabó Antal Parlagon talált 1 drb ezüst és 3 drb réz pecsételő gyűrűt — középkoriak. II. Pénzeket, érmekeket: Csajkos Géza, Csóka Józsefné, amaz I. Leopold, emez II. Lajos ezüst pénzét. Faragó András 100 frtos Kossuth bankót, Hécei Szabó Antal 53 drb ezüst és réz pénzt, parlagi, hortobágyi és zeleméri leleteket, köztük egy római, egy Salamon magyar királykorabeli s egy szlavóniai cimerral vert magyar ezüst dénárt. Löfkovics Arthur 7 drb újabb veretű debreceni vonatkozású emlékérmet. Munkácsi István, ifj. Parthy Ferenc, Pásti János, Németh Ferenc ezüst és réz váltópénzeket, Sebestyén Balázs (H.-Nánásról) római és török pénzeket. III. Néprajzi tárgyakat: Báthori Mihály vándorbotot, tüzfogót és vasnyársat. Özv. Csarnai Zsuzánna emberalakú réz utenziliumot. Id. Daróczy Sándorné (Hajdu-Nánásról) szarvasagancs löportartót (XVII—XVIII. század), kertkapukulcsát fából, vaslábat, kanalast gyékényből. Hécei Szabó Antal: Nagy zöld mázas boros korsót, készült 1763-ban. Kabai előjáróság több rendbeli rabbilincset. M. S. gazdálkodó polgár (Debrecen) 1 nagy ezüst pecsétgyűrűt, ezüst karikagyűrűt, 55 darab különféle alaku ezüst gombot, régi debreceni civis ruházathoz valókat, 2 ezüst sarkantyut. Ezek összes sulya egy kiló. Ezüst gombos kék selyem civis mellényt. Matkó Ferenc két kancsót. Id. Nagy Lajosné (Kaba) diszes talpas rokkát. Özv. Nagy Istvánné: üvegre festett régi névnapki köszöntőt. Papp Gábor városi hivatalnok (Nánásról) egy cifrázott pásztor ivótülköt, 2 drb diszes erszényt s 1 drb keshüvelyt. Szücs Lajosné Mészáros Juliánna fűszertartót fából. Vincze László fedeles kancsót. IV. Könyveket, kéziratokat stb. Besse István felszabaduló levelet, vándorkönyvét s a Magyar Kurir egy számát. Özv. Gaszner Károlyné Dáné család cimere és Patay István arcképét. Hécei Szabó Antal több vármegye és az ohati pusztai régi térképét, egy családi kéziratot. Hegedüs és Sándor cég az aggteleki barlang 1829-ben készült térképeit. Dr. Kardos Samu a „Közöny“ c. hivatalos lap 1848—49. év folyamából 93 számot. Löfkovics Arthur Benczur Béla „A művészeti ipar és dekoratív művészetek stiltana“, — Hampel S. „a bronzkor Magyarhonban“ és Hermann Ottó „A magyar nép arca és jelleme“ c. munkáit s több szakszerű füzetet. Ifjabb Mórincz Pál a „Kanadai Magyarország“ c. lap 1906. évi folyamát. Özv. Molnár Mihályné régi kalendáriumot (1792.) Özv. Nagy Istvánné polgári okleveleket és tanulólevelet. Kaba község képviselő-testülete letétül muzeumunkban helyezte el a következő régiségeket: 1 kővésőt, 1 tokos bronzbaltát, 1 kis agyag korsót, 2 agyagedény töredéket, 3 középkori sarkantyut, 1 régi lópatkót, 1 rézcsengettyüt 1759-ből, 1 fából faragott pelikán családot, mely a kabai ref. templom régi katedróját díszítette, 27 drb ezüst és rézpénzt s 1 db 1849-beli lándzsát. Nánás város közönsége pedig ugyancsak letétül átengedte a birtokában levő XVII. századbeli huszár sisakot. Az adományozó uraknak és urnóknak ez uton is hálásan mond köszönetet a muzeum öre.

Elhagyottak, elzüllöttek.

Nálunk a gyermekekről valóban csak az gondoskodik, aki a mezők liliomairól. A jövő Magyarországnak megdöbbenő nagy hányadát kidobtuk az utcára, mint a szemetet és hagytuk ott elpusztulni. Az állam s az egyes községek eszközei végtelenül szegényesek és kezdetlegesek rá, hogy az elhagyott, züllésnek induló gyermekekről gondoskodjanak és így történik, hogy tizenkétezer gyermek népesíti a börtönöket, akik ott tanulják a lopás és csalás művészetét. Az ország hat javító-intézetében mindössze ezerszáz gyermeknek van helye. A többi, ha rajtakapták a gonosztetten, börtönbe kerül; ha pedig mint csavargót fogták el, a toloncházba, ahol azonban legfőleg egy hónapig tarthatják. Azután kiteszik megint az utcára, ahonnan föl-szedték.

Az állam tökéletlen erőit pótolja azon rövid idő óta a magyar társadalomnak egy szép alkotása: az Országos Magyar Gyermekevédő Liga. Mindössze egy év alatt annyira megizmosodott, hogy már teljesen betölti azt a hivatást, amit más gazdagabb, boldogabb országokban az állam: gondoskodik kivétel nélkül minden gyermekről, akinek az elhagyottsága tudomására jut. A Ligának óriási fontosságu ujtása ez, amelynek hatalmas következesei máris mutatkoznak.

A reform életbelépése alkalmából kimentem a Liga helyiségébe, a Bulyovszky-utca 23. szám alá, hogy lássam az áldásos munkát.

Amikor beléptem az irodába, már tele volt szomorú szegény emberekkel, akik csaknem valamennyien sápadt arcú béna gyermekeket tartottak a karjukon, vagy fogtak a kezüknél. S a gyermekmentés csodálatos eseteit láttam ott.

Jött egy szegény, munkában és szerencsétlenségben megtört asszony. A férje, aki Poroszországból husz évvel ezelőtt vándorolt be, nemrég meghalt. Hatesztendős fiával egyedül maradt az özvegy. Küszködött, dolgozott pár hónapig, de aztán beteg lett és látta közeledni az időt, amikor kis fiának nem tud kenyeret adni. Erőt vett anyai szeretetén s bevitte gyermekét az állami menedékhelyre. Ott kérdezősködtek az apa illetősége után. Amikor kiderült, hogy porosz-sziléziai, — a menedékhely nem tehetett semmit. Irtak ugyan a külföldi község előjáróságának, hogy hajlandó-e a gyermek költségét tedezni, de riasztó választ kaptak. Egy züllött, piszkos csavargó embert küldtek, hogy az vigye haza a gyermeket. Otthon, a faluvégen majd el-tartják kenyérhéjon. Mikor az anya meglátta ezt a piszkos idegent, kétségbeesett, sirt, a kezét tördelte: nem akarta a gyermekét rábizni. De ha oda nem adja, éhenhal, mert a magyar hatóság nem gondoskodhat róla. Ekkor a gyermekmenhely igazgatójának jó gondolata támadt. A kétségbeesett anyát elküldte a Gyermekevédő Ligához. A Liga adott neki segítségét és állandó munkát is szerez az anyának, megmentett így egy kis életet a nyomoruságtól, pusztulástól és a magyar államnak egy polgárt.

Sorra kerül egy öreg, hetvenegy éves asszony. A férje még öregebb, vak is, nem tud dolgozni. A tizenkét éves unokájával, egy okos szemü tiszta fiucskával lépett be. A matróna leánya, a fiu édesanyja tartotta a családot, de megbetegedett, kórházba került s őket kilökte a háziur. Az öreg asszony felment az előjárósághoz és segítséget kért a fiu számára. A faggatáskor azonban kiderült, hogy a gyermek törvénytelen és a matróna azt se tudta megmondani, ki az apja? Sohasem akarta elárulni a leánya, csak annyit mondott, hogy nagyon előkelő ember. A sulyos betegen

fekvő asszonyt nem lehetett vallatóra fogni, a hatóság pedig először az apát keresi: fizessen, ha tud. S ha ad is segítséget? Tíz koronát ad, nem jut egyre több. A Ligához küldték hát az öreg asszonyt. Megmutatta ott az unokája kitűnő bizonyítványait és a képeket, amiket festett. Mert a fiuban művészi tehetség van. Kaptak pénzt, ebéd utalványokat és akadt a Ligának egy hölgy tagja, aki magára vállalta a fiu kitaníttatását. Ki tudja, tán nagy művész lesz belőle?...

Belállított egy magas termetű, de hajlotthátú parasz-asszony. Szép, tizenégy éves lánya támogatta. A nő ura egy volt lovasrendőr, elhagyta őket az állásával együtt és az Isten tudja, hol éli világát más nőekkel. Az asszony vagyonos parasztnak a leánya, de a férje mindenükből kiforgatta őket. Elhagyatva, nyomorban él a serdülő leányával, mert kézimunkához, varráshoz nem ért. A leány iskolába járt, de már évek óta alig jutott betevő falathoz. Kint laktak a Köztemető-uton levő szükségbarakokban, ahol a legzüllöttebb, legromlottabb társaságban csakhamar lejtőre jutott volna a fiatal leány. Különben már a barakkotthonért járó egy forint szállásbért sem tudták fizetni másfél hónap óta. A Liga kimentette az anyát és leányát a nyomorból, lakást bérelt számukra s az anyának megfelelő munkát szerzett.

Megszólalt a telefon csengője, a rendőrség beszélt. Bement a főkapitányságra egy fiatal özvegy asszony és azt a papirlapot kérte, amely a nőket egyszeriben kizárja a tisztas társadalomból és a szégyennel, az erkölcsi meg sokszor a testi pusztulással jegyzi el. A férje míg ő gyermekágyban feküdt, hirtelen meghalt. Mikor a csecsemőt megszülte, ott maradt három kis gyermekével és a siró szopóssal, támasz, kenyér nélkül. A Liga igazgatója, dr. Karsay Sándor rögtön intézkedett a telefonon; megmentette a szerencsétlen anyát. Amíg erőre kap a legkisebb gyermek vidéken lesz a Liga költségén, igazán gondos nevelőszüléknél.

Sok ilyen konkrét eset van még.

A Ligának vannak patronus, patrona tagjai, kik hetenként váratlanul meglepik a vidéki nevelőszüléket s így ellenőrzik őket. Százakra megy már az olyan gyermekek száma, akiket a külföldre szállítástól, meg a fővárosban való elpusztulástól megmentettek.

Megnéztem a Liga aktáit is, hogy egészen bele pillant-hassak a szervezetébe.

Első érdekes cselekedete az volt, hogy az összes hatóságokat, valamint jótékony-egyesületeket is értesítette korlátlan segítő-hajlandóságáról. Jellemző, hogy nem akarja megbénítani más, igazán humánus intézmények működését, sőt akárhány speciális egyesületben — például a Nyomórék Gyermek Otthonában — a Liga költségén ápolnak szerencsétleneket.

Gökeres segítés: ez a jelszava. Nemcsak a gyermekeket helyezi el tehát, hanem az inséges szülőnek is biztosítja existenciáját. Ad neki varrógépet, egy kis forgalmi tőkét, gyümölcsös kocsit, a beteg apát elküldi szanatóriumba stb.

Rákoskeresztúron fölépült már a központi telep, amely április havában megnyílik. Ez lesz a züllött gyermekek ugynevezett transzportháza. A tolochából és máshonnan minden elhagyott gyermeket befogad ezentúl a Liga, odakint szakemberek megfigyelik és csak azután viszik el őket a Liga javító intézetébe, vagy a jó gyermekek internátusába.

Mert ilyen is lesz. Épül már Szegeden tizenkét kis épület s egy nagyobb emeletes ház, kert közepén tíz hold-

nyi területen. Minden házban egy tanító fog lakni nejével és tizenkét „gyermekével”. Tizenkét árvával, aki otthont kap meg iskolát.

Építtetnek internátust, hogy nemcsak kis gyermekek, hanem serdülők is élvezhessék a Liga áldásos működését. Akiket most az állam gondoz: 30,000 gyermek közül alig néhány tanul tovább — bármilyen talentum — ha tizenöt éves mult. Nincs rá pénz. A Liga tovább neveli őket, középiskolát is végeztet a jobb tanulókkal s 18 — 20 — 24 éves korukig le nem veszi róluk a kezét.

A magyar tenger partján tuberkolotikus meg más súlyos beteg gyermekek számára szintén épül megfelelő ház. Gróf Edelsheim-Gyulai Lipót, a Liga tevékeny elnöke már tárgyalta is ebben az ügyben a belügyminiszteriummal.

Szünnidei gyermektelepét a Liga kibővíti az idén. Már tavaly 240 gyermeket küldött vidéki fürdőkhöz, úgy, hogy a vasuti költséget is fizette. Most Edelsheim-Gyulai a Ligának ajándékozta felső-elefánti kastélyát, ahol a beteg aprónép pompásan nyaralhat.

Mindez a sok áldás persze nincs ingyen. De a Liga mégsem akar azokhoz a jótékony egyesületekhez tartozni, amelyek egy kiválasztott társaságnak az időtöltéséül szolgálnak, amelyek sok pénzt emésztenek föl anélkül, hogy látszatja volna. Az egész társadalmat akarja egyesíteni magában, minden magyar férfit és nőt, akinek nélkülözhető fillérei vannak. Mert filléreket gyűjt és nem nagyobb összegeket, amiket kedvetlenül ad néhány különösen gazdag ember. Megcsinálta tehát a gyermeknapot — az idén duplán, április 2-án és 3-án — amikor minden kereskedő, iparos, ügyvéd, orvos, mindenki egyszóval, az napi bevételének tetszés szerint való részecskéjét a Ligának adja. Nem zaklatják tehát a közönséget a jótékony névben, csak arra kérik, hogy lehetőleg ezen a két napon vásároljon. Azonkívül, aki nem sajnálja a maga filléreit az elhagyatott gyermekektől, bármi csekély összeggel beléphet a Liga tagjai közé. Könyvecskét kap, amelynek husz lapját, ugyancsak fillérékért eladja, az összeget pedig a Ligához juttatja. Ezzel az ösmerősei is tagok lesznek és könyvecskét kapnak, addig, míg a szenvedő, elhagyott gyermekek javára az egész magyar társadalom egy nagy jótékony egyesületté nem válhat.

T. K.

Debrecen város régi bünkrónikája.

— (Folytatás.) —

1627. Judit nevű asszony Gál Dékán házából marhát lopott, 15 napig a templom előtt kell állania.

1627. Tiszabeői Gödén Mihály. Mivel a strázsa alul a lovat kilopta, megérdemelné, hogy nyársba vonassék, több jámbor ember kérésére azonban csak megverettetik.

1627. Hajdu János nebuló nagy istenkáromlásokat cselekedett, miért is nyelve fogóval kirántatni, szégyen helyen, pellengérnek megveretni rendeltetett. Mivel azonban az felettes testimoniumot adott neki, hogy kólikás, büntetésétől megszabadult, máskor azonban feje üttetik le.

1628. Haidu Sára és egyéb asszonyok veszekedtek. Deliberatum: a predikáció alatt nemcsak büntetésből, hanem szégyenből is ingujjban álljanak a templomban.

1628. Harangozó Tamásné hitetlenül élt, miért is szalmakoszorúztassék meg.

1628. Bana János leánya tolvajlás miatt felakasztatott. Bana János magát 25 forinttal megváltotta. Vivat Deo deinceps et non diabolus — monoja a magistratus.

1628. Banga János cigány lovakat, marhát lopott; halál helyett 50 forintot fizessen, azután pellengéren veretessék meg kegyetlenül és üzetessék ki a városból.

1628. Portörő János purgálja magát, hogy ő nem ördögös. Mivel hét személy mellette szolt, abrolváltatik, de többé ne gyógyítson senkit.

1628. Nánási Mihály a következő vallomást teszi: „Én kötöm magamat, hogy amely vétekbe most estem, a tolvajságnak vétkébe, ennekutánna abban nem élek, sőt azon igyekezem, hogy a diák tudományt követem, melyben ez előtt voltam. És soha senkinek sem vétek. Ha pedig fogadásomat nem állanám, a sententia legyen fejemen, mely halálra ítélte volna, ha meg nem kegyelmeztek volna a Dancsházi prédikátor ur és az anyám kérésére.”

1629. Pető Mihály extra conjuquium elvén keréken megveretett és ha még egyszer ilyet tesz abspue omni juris strepitu feje üttetik.

1629. Sorompós András mindenféle latroknak hajlékot adott; 3 nap alatt veretessék ki a városból. Az asszony pediglen, akivel hitetlenül vagyon, az akasztófa alatt veretessék meg és hajtsák ki a Tócos-hidján.

1629. Balogh András és Gáspár András lólopásért felakasztatnak.

1630. Éva Bálint és Bot Márton sodomiták elevenen megégettettek; úgy történt és hamvaik szétszórattak.

1630. Mivel Asztalos Gáspár és Isván részeg fejjel a templomban botrányt csináltak, a templom előtt kalodába tevődnek.

1631. Szücs Lászlóné, Olim Sándorné gyógyított birbicesst, szemébe mondták, hogy ő vesztette el Gyenge Mihályt, mindezekért a városon kívül megégettették.

1631. Aki zenélni mer akarmilyen musikális instrumentumon, azokon a muzsika szétveretik, azonkívül 15 napig carterbe tétetnek és 12 forint birságiumot fizetnek.

1632. Aranyos Miklós nem tudván a beszédett adókkal elszámolni, feiakasztatott.

1632. Vajda György Alias Peti, Alias Tóth — különböző nevek alatt kóborló, gonosz rabló, házasságtörő, gyilkosságban részes, rabló és esküszegő tüzes vassal torturázassék meg, egyik keze keréken töretessék el és azután felakasztatott.

1632. Szücs Ferencné, akit égettborosnak neveznek, számtalan káromkodásáért aképpen büntetetik, hogy nyelve kirántatik és a Kálvárián kívül kövekkel agyonveretetik.

(Folytatjuk.)

A közigazgatási bizottság ülése.

Debrecen sz. kir. város közigazgatási bizottsága f. hó 5-ikén tartotta rendes havi ülését *Weszprémy Zoltán* főispán elnöklésével, melyen a szakelőadók terjesztették elő jelentésüket.

Polgármesteri jelentés. Vecsey Imre főjegyző olvasta fel a polgármester jelentését az elmúlt hóról. E szerint a múlt március havában a rendőrség letartóztatott összesen 185 egyént. A kir. ügyészségnek átadatott 3, rendőrileg megbüntettek 182 egyént, eltoloncoltak 23 embert, kiutasítottak 19 csavargót. A rendőrfőkapitányság 57 iparigazolványáért 630 korona folyt be a városi pénztárba.

A katonai létszám. A katonai létszám március havában a következő volt: Közös hadseregbeli katona 1432, ló 504, honvédség 1038 ember, 223 ló. A fősorozás március 2—7-ig tartatott meg. Megjelent 748 katonaköteles, akik közül 211 legényt vettek be. Távol maradt a sorozásról 116 ifju.

Mennyi adót fizettek. Fauszt Elek pénzügyigazgató jelentése szerint befolyt egyenes adóban 107,984, hadmentességi díjban 791, bélyegjövédékben 145,478, jogilletékben 37,718, díjjövédékben 2420, dohányjövédékben a vármegyével együtt 144,311, határvámjövédékben 13,689, fogyasztási és italadóban 10 korona 35 fillér. A múlt év hasonló havában másfél százezer koronával folyt be kevesebb. A pénzügyigazgató 34, a pénzügyminiszterium 62 esetben adott fizetési halasztást.

A városi pénztárnál befizettek március hóban egyenes adóban 109,108 korona 87 fillért, hadmentességi díjban

840 kor. 3 fill., fegyveradóban 6 kor., ebadóban 57 kor., utadóban 5513 koronát.

A város közegészsége. Dr. Tüdös Kálmán főorvos jelentése szerint az elmúlt március hónapban a közegészségi viszonyok kedvezőbbek voltak az előző havinál, sok volt azonban az influenza, a számarhurut, a vörheny csak szórványosan fordult elő. A kórházban oly nagy a zsufoltóság, hogy minden képzeletet felülhalad, tehát a kórház sürgős kibővítésére szükség van.

Elhalt: ev. ref. 5 férfi, 66 nő, ág. ev. 1 nő, róm. kath. 16 férfi, 17 nő, gör. kath. 3 férfi, 1 nő, zsidó 5 férfi, 8 nő, összesen 176. Született: ev. ref. 82 fiu, 100 leány, ág. ev. 2 fiu, 1 lány, róm. kath. 21 fiu, 20 lány, gör. kath. 2 fiu, 7 lány, zsidó 9 fiu, 11 lány, baptista 1 lány, összesen 256. A természetes szaporodás 80. Az ujszülöttek közül 30 volt törvénytelen. Házasságra lépett 63 pár, 8 vegyes vallásu. Megdőbbentő adat a halálozások közül 31 tüdővész volt, 5 rák. A kórház beteg forgalma a következő volt: február-ról maradt 326 beteg, felvétetett 364, kibocsájtatott 371, meghalt 25, maradt áprilisra 294 beteg, 160 férfi, 134 nő. A mentők 51 esetben nyújtottak segítséget.

Tanügy. Tudvalevő, hogy a kormány a máv. műhelytelepén új elemi iskolát óhajt felállítani. Csánky Viktor tanfelügyelő a közigazgatási bizottság ülésén bejelentette, hogy a közoktatási miniszter két tanerővel állami elemi iskolát tervezett, amely ez év szeptember 1-én megnyílik.

Segélyügy. A közoktatási miniszter a debreceni iparos tanonciskolának a f. évre 2000, az iparossegédek továbbképző tanfolyamának 1000, a pincér iskolának 400 kor. államsegélyt, két tanító özvegyének, Szini Péternének 50, Tiby Lajosnénak 30 kor. segélyt engedélyezett.

Hirek.

— **A közigazgatási bizottság ülése.** A közigazgatási bizottság f. hó 5-én tartotta havi ülését *Weszprémy Zoltán* főispán elnöklésével, mely ülésen a szakelőadók felolvasták jelentésüket.

— **Hatósági mérsárszék.** A hatósági mérsárszék felállítása ügyében anként volt a városházán f. hó 5-én. A bizottság hosszas eszmecsere után kimondotta, hogy a hatósági mérsárszék felállítását nem javasolja.

— **A nagyerdei villák bérlete.** A nagyerdei nyári lakásokra hirdetett ajánlatokat f. hó 5-én bontották fel. Tizenegy ajánlat érkezett be. A tanács legközelebb tartandó ülésében fog dönteni az ajánlatok felett.

— **Tüzesetek statisztikája.** A newyorki városi tanács nemrég statisztikát állított össze a tüzesetek okairól és ennek számadatai érdekes összehasonlításra adnak alkalmat. Kiténik belőlük, hogy az elektromosság tüzendészeti szempontból korántsem olyan veszedelmes, mint eddig hitték. Az 1902—1905. években a következő tüzeseteket jegyezték föl: a gyújtó gondatlan használata miatt történt 2952 eset; kémény okozott 1710 tűzveszedelmet; dohányos emberek 1690-et; szoba-kályha 1545-öt; gyertya 1248-at; a tüzet játszó gyermekek 1098-at; a gázvilágítás gyújtott 894 esetben; közönséges fajta lámpa 826 és gázrobbanás volt 687 tüzeset oka. Ezekkel szemben pedig az elektromos világítás miatt keletkezett tűz száma csak 361 volt, ami bármilyen más világító, vagy tüzelő rendszernél veszélytelenebbnek mutatja az elektromos fűtést és világítást.

Figyelemztetés. A városi tanács felhívja mindazon háztulajdonosokat, akik házukat folyó 1907. évi május hó 1-től 1908 május hó 1-ig terjedő 1 évre a katonaszállítás kötelezettsége alól megváltani óhajtják, hogy ez iránt való kérelmüket szóval vagy írásban május hó 1-ig a katonai és illetőségi ügyosztálynál (Városház. I. em. 19. ajtó) del előtt 3-tól 1-ig annyival is inkább jelentsék be, mert későbbi jelentkezéseket nem vesznek figyelembe.

— **A birtokos és a gazdatiszt közötti jogviszony.** A m. kir. Kuria legutóbb a következő birtokosokat és gazdatiszteket érdeklő elvi jelentőségű határozatot hozta: A

birtokos és a gazdatiszt közötti jogviszony szabályozásáról szóló törvény 18. §-ának értelmében a szerződésnek a 16. § alapján való felbontására olyan írásbeli értesítés szükséges, amelyben a felbontás oka is elő van adva, ennél fogva sem szóbeli elbocsátás, sem olyan levél a szerződés felbontására előírt alkalmas értesítésnek nem tekinthető, amelyben az elbocsátás okául szolgáló esetek felhozva nincsenek.

— **A kassai színház.** Kassa város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy a városi színházra eddig adott 8000 korona subvenciót 4000 koronára szállítja le. Ugy látszik, hogy az ottani városi tanács rájött arra, hogy a színház igen jó üzleti vállalat.

— **Textilgyár Szegeden.** Varga István és társai 1.600.000 koronával textilgyárat akar alapítani Szegeden. A város nagyobb kedvezményeket biztosított az alakuló részvénytársaságnak.

— **Érdekes javaslat.** Pozsony város nyugdíj-bizottsága a nyugdíjszabályzat tekintetében azt javasolta, hogy az aképpen módosítsák, hogy jövőre a nyugdíj megállapításánál a tényleges fizetésen kívül a lakbér is vétessék számításba, míg a szabályrendeletnek egyéb intézkedései, különösen az állandó 2%-os járulék se változzék. Ugyancsak Pozsonyban mozgalom indult meg régebben, hogy a szolgálati idő 40 évről 35 évre szállítsák le. Akkor ezen javaslatot elutasította a közgyűlés, most azonban kárpótlásképpen a lakáspénzt is be akarja illeszteni a nyugdíj megállapításánál. Üdvözljük a nemes várost ezen emberséges cselekedetért.

— **Egy kórház csődje.** Szabadkáról jelentik: A szabadkai Mária Valéria közkórházat a csőd fenyegeti. Wilhelm Adolf főorvos legutóbbi ülésen bejelentette, hogy a deficit már évek óta harmincezer korona. A kórházban évente 4000 beteget ápolnak és így a kórház képtelen a szállítót fizetni.

— **Egy városi képviselőtestület feloszlatása.** A belügyminiszter Rózsahegy város képviselőtestületét feloszlatta, még pedig azon az alapon, hogy a miniszteri kiküldött helyszíni vizsgálata alkalmával arra jött rá, hogy a képviselőtestület oly eljárást követett, mely egyrészt az államrendet sérti, másrészt a város jólétét is veszélyezteti. Ezen miniszteri rendelet értelmében a város autonómiája felfüggesztett és a város ügyeinek ideiglenes vezetésére kormánybiztos, dr. Klinovszky Lénárd belügyminiszteri osztálytanácsos, küldetett ki a város költségére.

— **A cselédek jogviszonya.** A földművelésügyi miniszter törvényt készített a cselédek jogviszonyairól és a törvényjavaslat rendelkezéseit cselédek és gazdák külön-külön tárgyalták azon értekezleten, amelyet a miniszter erre a célra összehívott. A gazdák és cselédek által az értekezleten nyilvánított óhajtasokat, amennyire azok figyelembe vehetők voltak. Darányi figyelembe is vette s ennek alapján módosította is a törvényjavaslatot, amelyet a husvéti szünet után mindjárt az első napokban a képviselőház elé terjeszt.

— **Adófizetés a postán.** A budapesti tanács igen nagy fontosságú ujitást szándékszik az adófizetés terén életbeléptetni, még pedig a jövő hónaptól kezdve. A város husvét után belépett a postatakarékpénztár csekk- és clearig-forgalmába. Az adófizetők ezentul postatakarékpénztári csekkönyvet kapnak, meyen rajta lesz az illetőnek az adókönyvi főszáma. A polgárság az eddigi zaklató, időt pocsékoló adófizetési mód helyett igen egyszerűen lefizetheti adóját bármely postahivatalnál. De lesz ennek a rendszernek egy másik előnye is. Ha valakinek kapni va-

lója van a várostól, nem kell tanukat keresnie, akik őt igazolják; ezentul a város posta útján fogja a pénzt kézbesíteni. Ez az ujitás Bódy Tivadar tanácsnok [gyakorlatiaságát s kiváló szakképzettségét igazolja.

— **A katonai lovak árának emelése.** Az állatáraknak évről-évre való emelkedését legkevésbé méltányolta a hadügyi kincstár, mely még most is oly árakat fizet a besorozott katonai lovakért a tenyésztőknek, amik egyáltalán nincsenek arányban sem a szarvasmarha sem a sertés, sem a juh árával. A delegáció legutóbbi tanácskozásai alkalmával már szó volt e kérdéstről, most újabban a Békésmegyei Gazdasági Egyesület intézett e tárgyban felterjesztést a földművelésügyi miniszterhez, melyben kéri, hogy a honvédelmi és közös hadügyminisztereknél hasson oda, hogy a katonai lovakért a tenyésztőknek fizetett árat emeljék fel legalább 850 koronára. Ma mindössze 600 koronát fizet a kincstár egy lóért, holott például Németországban a katonai ló ára 1120 korona. A katonai lovak árának emelkedése újabb lendületet adna a magyar lótenyésztésnek, ami csökkenthetné viszont az egyoldalú növénytermelést. A mai árak mellett a lótenyésztés alig kifizető.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvízgyógyimódot ép úgy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vizgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbérő elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérő Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélénkíti és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredménnyel alkalmazható tehát a vizgyógyimód és annak különféle alakjai: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, kösvény-, görvélykór- és cukorvizelésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniának, ennek sokoldalú jelenségeinek, a mint: fejfájás, szédülés, fejnemű, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnek, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdei hidegvízgyógyintézet modern és célszerű berendezése, fekvése és kitűnő puha vize fölötte alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5–8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdei hidegvízgyógyintézetben.

— **ELADÓ BOR.** Érmelléki, diószegi az ezernyolcszáznyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottani rizling 20–25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnöknél (városház I. em. 23. ajtó).

Szerkesztői üzenetek.

F. Gy. Szatmár. A kívánt számokat kiadóhivatalunk elküldötte.

G. S. Helyben. A beküldött cikkelyt nem volt időnk átolvasni, mert későn érkezett. Ha beválik, lapunk jövő számában hozni fogjuk.

K. B. Helyben. Kérdése olyan természetű, hogy arra csak magánlevélben felelhetünk *Via rotunda*. A katonai és illetőségi ügyosztályhoz méltóztassék fordulni, ahol szívesen adnak felvilágosítást.